

Ks. dr hab. prof. UMK Wiesław Kraiński

Recenzja osiągnięć naukowych Ks. Rafała Andrzeja Kamińskiego w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego

I. Wstęp

Ustawa *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* z dnia 20 lipca 2018 r. jednoznacznie określa warunki, jakie musi spełnić kandydat do stopnia doktora habilitowanego. **Stopień doktora habilitowanego nadaje się osobie, która:**

- a. **posiada stopień doktora.** Ks. Rafał Kamiński posiada stopień naukowy doktora nauk prawnych, nadany przez Radę Wydziału Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie w dniu 17 maja 2016 r. (Dyplom nr 1548/2016) na podstawie rozprawy doktorskiej pt. „*Prawna ochrona środków społecznej komunikacji. Studium kanoniczno-teologiczne*”. Promotorem pracy był ks. dr hab. Marek Saj, prof. uczelni, zaś recenzentami: ks. prof. dr hab. Wiesław Wenz oraz ks. dr hab. Lucjan Świto. Rozprawa doktorska została wysoko oceniona i wydana drukiem pod tym samym tytułem przez wydawnictwo "Michalineum" w Markach w 2016 roku.
- b. **posiada w dorobku osiągnięcia naukowe albo artystyczne, stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, w tym co najmniej jedną monografię naukową** wydaną przez wydawnictwo, które w roku opublikowania monografii w ostatecznej formie było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a. Podstawą ubiegania się o stopień doktora habilitowanego jest monografia autorska zatytułowana: *Narcyzm wrażliwy i jego wpływ na zdolność do zawarcia małżeństwa kanonicznego*, Warszawa 2024, Wydawnictwo Naukowe UKSW, ISBN 978-83-8281-495-8, ss. 272. Recenzenci: ks. dr hab. Janusz Gręźlikowski, ks. dr hab. Robert Kantor. Pozycja recenzowana wskazuje na zamierzony profesjonalizm badań naukowych oraz obiektywnie podnosi ich walor i wartość.

W mojej ocenie ks. Rafał Kamiński spełnia je wszystkie w pełni, co postaram się udowodnić w kolejnych punktach recenzji.

II. Podjęcie problemu, sprecyzowanie tematu rozprawy i walor poznawczy

Wyrażam osobiste przekonanie, że wybór problemu do badań naukowych oraz szczegółowe sformułowanie go w przyjętym temacie rozprawy habilitacyjnej wpływa wprost ze specjalistycznych poszukiwań Habilitanta, który dostrzegł konieczność krytycznego, pod względem naukowym, opracowania w obszarze tematyki trudnej w literaturze kanonistycznej. Szczególnie należy podkreślić wymiar całościowego, zintegrowanego, interdyscyplinarnego potraktowania obranego tematu.

1. Po pierwsze, nowatorski jest sam tytuł rozprawy

Współczesny narcyzm – charakterystyka i znaczenie. W ostatnich latach narcyzm, definiowany jako zaburzenie osobowości, stał się istotnym tematem w naukowych dyskusjach. Współczesne społeczeństwo, zdominowane przez indywidualizm i dążenie do samorealizacji, sprzyja rozwojowi postaw narcystycznych. Osoby dotknięte narcyzmem często oczekują podziwu oraz traktowania ich w sposób uprzywilejowany, co wpisuje się w szerszy kontekst kulturowy naszych czasów.

Narcyzm – termin pełen wieloznaczności. Mimo swojej popularności, termin „narcyzm” pozostaje niejednoznaczny i trudny do jednoznacznego zdefiniowania. W psychologii odnosi się zarówno do zjawisk społecznych, etapów rozwojowych, cech charakteru, jak i patologii osobowości. Kluczowym wyzwaniem jest także odróżnienie akceptowalnych form narcyzmu od tych, które można uznać za dysfunkcyjne.

Narcystyczne zaburzenie osobowości (NPD) i narcyzm wrażliwy. Analiza koncentruje się na jednym wymiarze narcyzmu – narcystycznym zaburzeniu osobowości (NPD). Szczególną uwagę zwrócono na tzw. narcyzm wrażliwy (*vulnerable narcissism*), pojęcie wprowadzone przez Paula Winka w latach 90. Narcyzm wrażliwy, często określany jako ukryty, kontrastuje z bardziej widocznym narcyzmem wielkościowym (*grandiose narcissism*).

Narcyzm wrażliwy a prawo kanoniczne. Wpływ narcyzmu wrażliwego na zdolność do zawarcia małżeństwa kanonicznego (tzw. zdolność konsensualna) to temat dotychczas rzadko poruszany w literaturze kanonistycznej. Choć ogólny wpływ narcystycznego zaburzenia osobowości na ważność małżeństwa był przedmiotem badań, szczegółowe analizy narcyzmu wrażliwego pozostają ograniczone.

Podobnie jest w orzecznictwie Trybunału Roty Rzymskiej. Choć narcyzm bywa uwzględniany jako przesłanka niezdolności konsensualnej (kan. 1095 KPK/83), w większości przypadków traktuje się go ogólnie, bez rozróżniania jego typów. W najnowszych przypadkach jednak pojawiają się orzeczenia uwzględniające wrażliwy wymiar tego zaburzenia.

2. Innowacyjne podejście w literaturze kanonistycznej

Prezentowana publikacja wprowadza nowatorskie podejście, analizując narcyzm wrażliwy w kontekście orzecznictwa rotalnego. Przedstawienie tego zaburzenia na przykładzie konkretnych wyroków stanowi istotny wkład w rozwój polskiej literatury kanonistycznej. Dzięki połączeniu teorii z praktyką, publikacja może być przydatna nie tylko dla wykładowców prawa kanonicznego, ale również dla pracowników sądownictwa kościelnego.

Dzieło to wypełnia lukę w opracowaniach z prawa kanonicznego małżeńskiego. Analiza dostępnych źródeł wskazuje, że temat narcyzmu wrażliwego w kontekście nieważności małżeństwa kanonicznego jest stosunkowo nowy i mało eksplorowany. W polskiej literaturze kanonistycznej pojawiła się monografia ks. dr. Rafała Kamińskiego zatytułowana „*Narcyzm wrażliwy i jego wpływ na zdolność do zawarcia małżeństwa kanonicznego*”. Publikacja ta jest oceniana jako nowatorska i wypełniająca lukę w badaniach nad wpływem narcyzmu wrażliwego na zdolność konsensualną w prawie małżeńskim. W literaturze światowej temat ten również nie jest szeroko omawiany. Większość dostępnych prac skupia się na ogólnym wpływie zaburzeń osobowości na ważność małżeństwa, bez szczegółowego rozróżnienia na

typy narcyzmu. Dlatego dzieło ks. dr. Rafała Kamińskiego można uznać za pionierskie w tej dziedzinie, wypełniające istotną lukę w badaniach nad wpływem narcyzmu wrażliwego na zdolność do zawarcia małżeństwa kanonicznego.

Podsumowując, zarówno w polskiej, jak i światowej literaturze prawno-kanonicznej, brak jest obszernych opracowań dotyczących wpływu narcyzmu wrażliwego na nieważność małżeństwa. Monografia ks. dr. Rafała Kamińskiego stanowi zatem cenny wkład w rozwój badań nad tym zagadnieniem.

3. Liczba wykorzystanych źródeł i opracowań jest naprawdę imponująca

A. Analiza dokumentów zawartych w bibliografii publikacji ks. Rafała Kamińskiego

1. Bibliografia publikacji zawiera szeroki i różnorodny zestaw źródeł, które obejmują:

a. Źródła systematyczne prawa kanonicznego

- *Kodeksy prawa kanonicznego* (CIC 1983, CIC 1917, CCEO 1990) w oryginalnych wersjach oraz ich tłumaczenia. Te dokumenty stanowią podstawę prawną dla analizy kwestii małżeńskich.
- Teksty ustawodawcze i orzeczenia Roty Rzymskiej (np. wyroki zasadnicze i uzupełniające) – wiele z nich jest niepublikowanych, co sugeruje dogłębną analizę unikalnych przypadków.

b. Źródła pomocnicze

- Wypowiedzi papieskie dotyczące zdolności do małżeństwa, np. przemówienia Jana Pawła II i Benedykta XVI do Trybunału Roty Rzymskiej.
- Dokumenty Światowej Organizacji Zdrowia i Międzynarodowej Klasyfikacji Chorób (ICD-10, ICD-11) w kontekście zaburzeń psychicznych.

c. Opracowania kanonistyczne

- Bogaty zestaw monografii i artykułów kanonistycznych, np.:
  - *La jurisprudencia rotal y el trastorno narcistica de personalidad* (Álvarez Torres V.).
  - *Niezdolność konsensualna do zawarcia małżeństwa kanonicznego* (Góralski W., Dzierżon G.).
  - Prace Arroby Conde i innych czołowych kanonistów.
  - Teksty poświęcone szczegółowej analizie narcyzmu w kontekście małżeństwa, np. González Merlano czy Sanson R. J.

d. Źródła psychologiczne i psychiatryczne

- Standardowe klasyfikacje DSM-5 i ICD-11, używane do opisu zaburzeń osobowości.
- Kluczowe dzieła klasyków psychologii, np. Zygmunta Freuda, Otto Kernberga, Heinza Kohuta.
- Opracowania dotyczące narcyzmu w jego różnych formach (np. narcyzmu wielkościowego i narcyzmu wrażliwego).

e. **Literatura interdyscyplinarna**

- Teksty łączące antropologię chrześcijańską z psychologią i prawem, np. *Complementariedad entre varón y mujer* (López Moratalla N.).
- Publikacje dotyczące relacji między narcyzmem a kulturą, np. *Kultura narcyzmu* (Christopher Lasch).

B. Ocena liczby i jakości źródeł

1. **Liczba źródeł:**

- a. Bibliografia obejmuje ponad 200 pozycji, co stanowi imponującą liczbę dla pracy naukowej.
- b. Źródła zostały podzielone na sekcje tematyczne (prawo kanoniczne, psychologia, psychiatria, inne pozycje), co świadczy o uporządkowanym podejściu.

2. **Różnorodność:**

- a. Bibliografia łączy źródła prawne, psychologiczne i interdyscyplinarne.
- b. Wykorzystano zarówno źródła pierwotne (kodeksy, wyroki Roty), jak i wtórne (analizy, monografie).

Wyjątkową wartością jest wykorzystanie mało znanych wyroków Roty Rzymskiej oraz literatury światowej na temat narcyzmu, co wyróżnia publikację w polskim środowisku kanonistycznym. Bibliografia publikacji ks. Rafała Kamińskiego jest bardzo bogata i różnorodna, obejmując kluczowe dzieła z zakresu prawa kanonicznego, psychologii i psychiatrii. Wykorzystanie rzadkich wyroków Roty Rzymskiej oraz literatury międzynarodowej świadczy o nowatorskim charakterze pracy i jej potencjale wypełnienia istotnej luki w literaturze kanonistycznej.

Praca ks. Rafała Kamińskiego nie jest kompilacją, lecz krytycznym, systematyzującym i praktycznym przedstawieniem zagadnień dotyczących niezdolności konsensualnej. Aby wykazać, że praca ks. Rafała Kamińskiego nie jest kompilacją, lecz krytycznym i systematyzującym przedstawieniem zagadnień dotyczących niezdolności konsensualnej, należy skupić się na kilku kluczowych aspektach zawartych w publikacji. Oto jak można to przedstawić:

3. **Krytyczne podejście do źródeł**

Ks. Kamiński w swojej pracy nie tylko przytacza poglądy innych autorów, ale również je analizuje i konfrontuje z orzecznictwem Roty Rzymskiej oraz obowiązującym prawem kanonicznym. Przykłady:

- **Interpretacja wyroków Roty Rzymskiej:** Autor nie ogranicza się do cytowania wyroków, lecz szczegółowo omawia ich znaczenie i konsekwencje dla praktyki kanonistycznej.
- **Zastosowanie wiedzy interdyscyplinarnej:** Wykorzystanie psychologii i psychiatrii, np. kryteriów DSM-5 i ICD-11, służy głębszemu zrozumieniu przyczyn niezdolności konsensualnej.

4. Systematyzacja zagadnień

Praca jest uporządkowana w sposób, który pozwala czytelnikowi zrozumieć złożoność tematyki, np.:

- **Rozdzielenie narcyzmu na różne typy:** Narcyzm wrażliwy i wielkościowy zostały opisane w kontekście prawnym i psychologicznym, co wprowadza nową perspektywę.
- **Związek między teorią a praktyką:** Autor odnosi się do konkretnych przypadków, wskazując, jak teorie można zastosować w orzecznictwie.
- **Praktyczne zastosowanie**

Praca wykracza poza teoretyczne rozważania, wskazując na praktyczne aspekty zastosowania prawa kanonicznego:

- **Analiza zdolności konsensualnej:** Autor przedstawia, jak diagnozować i interpretować zaburzenia psychiczne w kontekście prawa małżeńskiego.
- **Sugestie dla praktyków:** Publikacja jest przydatna dla kanonistów, sędziów i biegłych sądowych, dostarczając wskazówek dotyczących rozstrzygania spraw o nieważność małżeństwa.

C. Nowatorskie podejście

Ks. Kamiński podejmuje temat narcyzmu wrażliwego, który dotychczas nie był szeroko omawiany w literaturze kanonistycznej. Analiza tego typu narcyzmu w kontekście niezdolności konsensualnej stanowi wkład w rozwój nauk kanonistycznych i wypełnia lukę badawczą.

Dowody na krytyczne i interdyscyplinarne podejście

- Bibliografia zawiera szeroki zakres źródeł z prawa kanonicznego, psychologii i psychiatrii.
- Wykorzystanie wyroków Roty Rzymskiej oraz współczesnych badań nad narcyzmem wskazuje na głęboką analizę i oryginalne wnioski.

Praca ks. Rafała Kamińskiego nie jest jedynie przeglądem istniejących poglądów, ale stanowi krytyczne, uporządkowane i praktyczne opracowanie zagadnień związanych z niezdolnością konsensualną. Jej interdyscyplinarny charakter i nowatorstwo w analizie narcyzmu wrażliwego czynią ją wartościowym wkładem w naukę prawa kanonicznego.

D. Mocne strony dzieła:

1. Interdyscyplinarność:

- Połączenie prawa kanonicznego, psychologii i psychiatrii pozwala na holistyczne ujęcie problemu niezdolności konsensualnej.
- Zastosowanie narzędzi takich jak DSM-5 oraz ICD-11 nadaje pracy wiarygodność i współczesny charakter.

2. Nowatorstwo:

- Autor podejmuje rzadko eksplorowany temat narcyzmu wrażliwego w kontekście prawa małżeńskiego kanonicznego, co wyróżnia tę publikację na tle literatury przedmiotu.

- Szczegółowe omówienie typów narcyzmu (wielkościowego i wrażliwego) oraz ich wpływu na zdolność do zawarcia małżeństwa to znaczący wkład w naukę.

3. Wykorzystanie orzecznictwa:

- Analiza wyroków Roty Rzymskiej wskazuje na praktyczne zastosowanie teorii, co jest niezwykle cenne dla praktyków prawa kanonicznego.
- Przytoczenie przykładów ilustruje omawiane problemy i ułatwia ich zrozumienie.

4. Bogata bibliografia:

- Publikacja opiera się na licznych źródłach pierwotnych i wtórnych, w tym trudno dostępnych wyrokach i dokumentach watykańskich.

E. Obszary wymagające uwagi:

1. **Nadmierne skupienie na jednym aspekcie.** Praca koncentruje się niemal wyłącznie na narcyzmie wrażliwym, co może sprawiać wrażenie jednostronności. Szersze uwzględnienie innych typów zaburzeń osobowości mogłoby wzbogacić perspektywę, gdyż zaburzenia psychiczne, także narcyzm mają swoje rozpoznanie różnicowe.
2. **Styl pisarski.** Nadmiar specjalistycznej terminologii, szczególnie z zakresu psychologii, wymagałby uproszczenia lub lepszego objaśnienia.
3. **Zastosowanie wyników w praktyce.** Mimo licznych odniesień do orzecznictwa, brak jest szczegółowych zaleceń dla praktyków, jak interpretować diagnozę narcyzmu wrażliwego w kontekście konkretnych spraw sądowych.

F. Wnioski

Praca ks. Rafała Kamińskiego jest wartościowym i nowatorskim opracowaniem, które znacząco wzbogaca literaturę kanonistyczną. Niemniej jednak, jej potencjał mógłby zostać w pełni wykorzystany poprzez rozszerzenie tematyki, poszerzonego wyjaśnienia pojęć psychologicznych oraz zwrócenie uwagi na połączenie teorii z praktyką.

III. Stopień doktora habilitowanego nadaje się osobie, która wykazuje się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

Z całym przekonaniem mogę stwierdzić, że ks. Rafał Kamiński spełnia w wielkim stopniu przedstawiony wyżej wymóg. Na dorobek naukowy ks. Rafała Kamińskiego składa się również aktywność prowadzona przed uzyskaniem stopnia doktora. Imponujący jest także jego dorobek naukowy i popularnonaukowy, który w pełni realizuje postulat upowszechniania nauki.

We wszystkich artykułach ks. Rafał Kamiński jawi się jako dojrzały kanonista, prowadzący samodzielne poszukiwania w zakresie interesujących go zagadnień kanonicznych, teologicznych oraz społecznych. Na podstawie dostarczonej listy publikacji, kierunki badań i zainteresowań habilitanta można podzielić na następujące kategorie:

Podział artykułów habilitanta na grupy tematyczne badań:

A. Kanoniczne Prawo Małżeńskie

1. Monografia naukowa:

- *Narcyzm wrażliwy i jego wpływ na zdolność do zawarcia małżeństwa kanonicznego*, Wydawnictwo Naukowe UKSW, Warszawa 2024, ss. 272.

2. Rozdziały w monografiach naukowych:

- *Przeszkody małżeńskie w prawie kanonicznym*, w: *Kanoniczne prawo małżeńskie. Wybrane zagadnienia*, Warszawa-Kraków 2017, s. 33-70.
- *Wychowanie dzieci w małżeństwach mieszanych*, w: *Chrzest i małżeństwo - harmonizacja ustawodawstwa*, Warszawa 2018, s. 109-144.
- *Forma zwyczajna zawarcia małżeństwa kanonicznego*, *Prawo Kanoniczne* 63 (2020) nr 2, s. 49-89. DOI:10.21697/pk.2020.63.2.03.
- *Udział biegłego w procesie do dyspensy od małżeństwa zawartego a niedopełnionego*, *Ius Matrimoniale* 28 (2017) nr 4, s. 67-81. DOI:10.21697/im.2017.28.4.05.
- *Apelacja obrońcy węzła małżeńskiego w procesie zwyczajnym o stwierdzenie nieważności małżeństwa*, *Ius Matrimoniale* 29 (2018) nr 3, s. 63-83. DOI:10.21697/im.2018.29.3.04.
- *Apelacja obrońcy węzła małżeńskiego w procesie skróconym o stwierdzenie nieważności małżeństwa*, *Ius Matrimoniale* 29 (2018) nr 4, s. 25-39. DOI:10.21697/im.2018.29.4.02.
- *Wykluczenie dobra potomstwa oraz bojaźń szacunkowa w wyroku c. Ferreira Pena z dnia 18 kwietnia 2012 roku*, *Ius Matrimoniale* 32 (2021) nr 1, s. 125-151. DOI:10.21697/im.2021.32.1.07.
- *Poważny brak rozeznania oceniającego (kan. 1095, n. 2 KPK) oraz niezdolność do podjęcia istotnych obowiązków małżeńskich z przyczyn natury psychicznej (kan. 1095, n. 3 KPK). Wyrok Roty Rzymskiej c. McKay z 15 kwietnia 2013 roku*, *Ius Matrimoniale* 33 (2022) nr 2, s. 211-228. DOI:10.21697/im.2022.33.2.09.

B. Prawo Karne Kanoniczne

1. Artykuły i rozdziały:

- *Ewolucja norm prawa kościelnego w odpowiedzi na przypadki wykorzystania seksualnego małoletnich*, w: *Wykorzystywanie seksualne osób małoletnich. Ujęcie interdyscyplinarne*, Kraków 2022, s. 147-183.
- *Nakłanianie penitenta do grzechu przeciwko szóstemu przykazaniu Dekalogu. Normy materialne i ich aplikacja*, *Biuletyn Stowarzyszenia Absolwentów i Przyjaciół Wydziału Prawa KUL*, t. 18, 20 (2023) nr 2, s. 93-108. DOI:10.32084/bsawp.7973.
- *The crime of absolving an accomplice in a sin against the sixth commandment of the Decalogue*, *Teka Komisji Prawniczej PAN Oddział w Lublinie*, vol. XVII, 2024, no. 1, pp. 365-376. DOI:10.32084/tkp.8130.

2. Monografie naukowe:

- *Normy i zasady ochrony dzieci i młodzieży w praktyce wychowawczej Zgromadzenia Świętego Michała Archaniola*, Marki 2016.

C. Prawo Komunikacji Społecznej

1. Monografie naukowe:

- *Prawna ochrona środków społecznej komunikacji*, Wydawnictwo „Michalineum”, Marki 2016.
- *Teologiczne i prawne podstawy korzystania z nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych w realizacji „munus docendi” Kościoła*, Wydawnictwo Naukowe UKSW, Warszawa 2019.

2. Artykuły naukowe:

- *Obowiązki dotyczące mediów w świetle prawa państwowego i prawa kanonicznego*, *Prawo i Kościół* 4 (2012), s. 211-243.
- *Reforma papieskich instytucji do spraw komunikacji społecznej*, *Prawo Kanoniczne* 60 (2017) nr 2, s. 35-52. DOI:10.21697/pk.2017.60.2.03.
- *Nowoczesne technologie komunikacji w postępowaniu dowodowym procesu o stwierdzenie nieważności małżeństwa w dobie pandemii COVID-19*, *Studia Redemptorystowskie* 19 (2021), s. 373-391. DOI:10.48290/sr2021.21.

D. Prawo Procesowe i Instytucjonalne Kościoła

1. Artykuły i rozdziały:

- *Subdelegacja uprawnień do asystowania przy zawieraniu małżeństw*, w: *Homini et Ecclesiae serviens*, Warszawa 2022, s. 407-416.
- *Obowiązki wstępne metropolity [art. 11]*, w: *Praktyczny komentarz do listu apostolskiego motu proprio papieża Franciszka Vos estis lux mundi*, Pallottinum, Poznań 2024.
- *Powierzenie dochodzenia osobie innej niż metropolita [art. 12]*, w: *Praktyczny komentarz do listu apostolskiego motu proprio papieża Franciszka Vos estis lux mundi*, Pallottinum, Poznań 2024.
- *Hierarchiczna zależność a bezprawne działanie przełożonego. „Sygnalista” w Kościele*, *Annales Canonici* 18 (2022) nr 2, s. 5-37. DOI:10.15633/acan.18201.
- *Problematyka współdziałania między Państwem i Kościołem w zakresie prawa procesowego w świetle art. 1 i 5 Konkordatu między Stolicą Apostolską i Rzeczpospolitą Polską*, *Biuletyn Stowarzyszenia Kanonistów Polskich* 33 (2023) nr 36, s. 251-289. DOI:10.32077/bskp.6755.

2. Monografie i redakcje naukowe:

- *Stulecie kanonicznego zatwierdzenia Zgromadzenia Świętego Michała Archaniola. Kontekst historyczny, społeczny i prawny*, Warszawa-Kraków 2021.

Po uzyskaniu stopnia doktora nauk prawnych w zakresie prawa kanonicznego i podjęciu zatrudnienia na Wydziale Prawa Kanonicznego UKSW od 1 października 2016 roku, Habilitant wykazał się wyjątkowym zaangażowaniem i intensywnością w pracy naukowej. Jego aktywność naukowa zaowocowała bogatym dorobkiem, który stanowił solidne przygotowanie do rozprawy habilitacyjnej przedstawionej jako kluczowe osiągnięcie badawcze. W swoich badaniach Habilitant przejawia wysoką wiarygodność, rzetelność oraz dbałość o merytoryczną jakość prezentowanych zagadnień i wniosków. Analizowane publikacje cechuje dogłębną

refleksja nad podejmowanymi problemami, a każda z nich wnosi istotne nowości naukowe, co stanowi osobisty i znaczący wkład w rozwój prawa kanonicznego. Jestem przekonany, że Habilitant wykazuje nieustanną świadomość naukowej odpowiedzialności, której towarzyszą wysoka etyka badawcza oraz uczciwość w formułowaniu wniosków będących efektem jego pracy. Charakterystycznym aspektem dorobku naukowego ks. dra Rafała Kamińskiego jest konsekwencja w wyborze obszarów badawczych. Jego publikacje wyróżniają się znaczeniem dla rozwoju kanonistyki oraz wnoszą istotny wkład w pogłębianie wiedzy i refleksji w środowisku naukowym tej dziedziny. Opracowania te posiadają zarówno walor poznawczy, jak i formacyjny, co czyni je ważnymi dla dalszego rozwoju nauk kanonicznych. Nie mam wątpliwości, że osiągnięcia naukowe Habilitanta należą do kluczowych badań w polskiej kanonistyce. Jego dorobek naukowy potwierdza nie tylko dojrzałość badawczą i samodzielność naukową, lecz także zdolność do skutecznego wykorzystania narzędzi metodologicznych. Dzięki temu Habilitant z powodzeniem wypełnia rolę naukowca gotowego do dalszej samodzielnej działalności badawczej i akademickiej.

Recenzje naukowe autorstwa Habilitanta

Recenzje autorstwa Habilitanta zostały opublikowane w wielu renomowanych źródłach. W swoich analizach Habilitant dokonał oceny wartości omawianych publikacji, zwracając uwagę na kluczowe elementy świadczące o osiągnięciach naukowo-badawczych autorów. Dodatkowo, każda recenzja zawiera krytyczną refleksję oraz osobistą ocenę prezentowanych treści. Taka forma i treść recenzji świadczą o wysokim poziomie zdolności analitycznych oraz umiejętności trafnego osądu naukowego. Habilitant skupił się na pozycjach o istotnym znaczeniu dla rozwoju naukowego, starannie wybierając publikacje, które warte były przybliżenia szerszemu gronu odbiorców ze względu na ich znaczenie dla podejmowanych problemów badawczych.

Wybrane recenzje:

- 1) R. Borowy, *Umowy międzynarodowe Stolicy Apostolskiej z państwami niechrześcijańskimi po 1964 roku*, Warszawa 2020.
- 2) T. Bojanowski, R. Borowy, A. Gajda, R. Gosiewski, I. Kilanowski, M. Kiliszek, A. Matula, M. Pirek, *Prawo kanoniczne. Krótki wstęp do nietrywialnych zagadnień*, Warszawa 2021.
- 3) D. Niemczycki, *Legal interest in a lawsuit for annulment of marriage before the ecclesiastical court*, *Przegląd Prawa Administracyjnego*, 13.07.2023.

Członkostwo w organizacjach naukowych oraz pełnione funkcje.

Habilitant aktywnie współpracuje z licznymi ośrodkami naukowymi na arenie międzynarodowej, takimi jak: David Yellin College of Education w Jerozolimie (Izrael), Wydział Teologiczny w Lugano (Szwajcaria), Wydział Teologiczny Włoch Centralnych we Florencji oraz Uniwersytet Świętego Krzyża w Rzymie. Dzięki tej współpracy możliwe było umiędzynarodowienie zespołu redakcyjnego, jak również poszerzenie grona autorów i recenzentów, co znacząco wpłynęło na globalny wymiar działalności naukowej. Ponadto w:

- 1) **Consociatio Internationalis Studio Iuris Canonici Promovendo** – członek międzynarodowego stowarzyszenia.
- 2) **Stowarzyszeniu Kanonistów Polskich** – członek krajowego stowarzyszenia.

Członkostwo w komitetach redakcyjnych: sekretarz redakcji w Półroczniku Wydziału Prawa Kanonicznego UKSW „Ius Matrimoniale”.

Działalność dydaktyczna na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego:

1. „Dyspensa od małżeństwa zawartego i niedopełnionego” – studia stacjonarne, wykład (15 godz.), ćwiczenia (15 godz.), lata: 2016/2017, 2022/2023, 2023/2024;
2. „Małżeństwo w prawie kanonicznym” – studia niestacjonarne, wykład (10 godz.), rok akademicki 2016/2017;
3. „Procedury specjalne (sprawy małżeńskie, nieważność święceń)” – studia stacjonarne i niestacjonarne, wykład (30 godz.), ćwiczenia (30 godz.), lata: 2016/2017, 2018/2019, 2019/2020, 2021/2022, 2023/2024;
4. „Rola biegłego w świetle instrukcji Dignitas connubii” – studia podyplomowe, wykład (5 godz.), rok akademicki 2016/2017;
5. „De ordine – rozwój prawa sakramentu święceń” – wykład monograficzny (30 godz.), rok akademicki 2016/2017;
6. „Używanie środków społecznej komunikacji według Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 r.” – wykład monograficzny (30 godz.), lata: 2016/2017, 2018/2019;
7. „Kanoniczne procesy małżeńskie” – studia stacjonarne, ćwiczenia (45 godz.), lata: 2016/2017, 2017/2018, 2018/2019, 2019/2020, 2020/2021, 2021/2022, 2022/2023, 2023/2024;
8. „Penitencjaria Apostolska” – studia stacjonarne, ćwiczenia (15 godz.), lata: 2016/2017, 2017/2018;
9. „Prawo wyznaniowe” – studia stacjonarne, ćwiczenia (30 godz.), lata: 2016/2017, 2017/2018, 2018/2019, 2019/2020, 2020/2021, 2021/2022; „Procedura odejścia z instytutu zakonnego” – studia stacjonarne, ćwiczenia (15 godz.), lata: 2016/2017, 2017/2018;
10. „Zarządzanie dobrami doczesnymi parafii” – studia stacjonarne, wykład (15 godz.), ćwiczenia (15 godz.), rok akademicki 2016/2017;
11. „Kanoniczne prawo administracyjne” – studia stacjonarne, wykład (30 godz.), ćwiczenia (30 godz.), lata: 2017/2018, 2018/2019, 2019/2020, 2020/2021, 2021/2022, 2022/2023, 2023/2024;
12. „Podstęp” – studia podyplomowe, 5 godz., lata: 2017/2018, 2018/2019, 2020/2021, 2021/2022;
13. „Rodzina w kanonicznym systemie prawnym” – studia stacjonarne, 30 godz., lata: 2017/2018, 2018/2019;
14. „Sprawiedliwość administracyjna w Kościele” – studia podyplomowe, 5 godz., lata: 2017/2018, 2018/2019, 2020/2021, 2022/2023;
15. „Walor ekspertyzy oraz wzajemne relacje sędzi-biegły” – studia podyplomowe, 5 godz., lata: 2017/2018, 2018/2019, 2020/2021, 2022/2023;
16. „Błąd” – studia podyplomowe, 5 godz., lata: 2017/2018, 2018/2019, 2020/2021, 2021/2022;
17. „Dobra doczesne Kościoła” – studia stacjonarne, wykład (30 godz.), lata: 2017/2018, 2018/2019;
18. „Ochrona danych osobowych w kościelnych osobach prawnych” – kurs kształcący, 10 godz., rok akademicki 2018/2019;
19. „Przestępstwa zarezerwowane Kongregacji Nauki Wiary” – studia stacjonarne, wykład (30 godz.), ćwiczenia (15 godz.), rok akademicki 2018/2019;
20. „Apelacja od wyroku” – kurs dla adwokatów kościelnych, 5 godz., rok akademicki 2018/2019;

21. „Lista świadków” – kurs dla adwokatów kościelnych, 5 godz., rok akademicki 2018/2019.

Współpraca z otoczeniem społecznym i gospodarczym

→ Prowadzenie szkoleń i warsztatów:

- „Kanoniczno-pastoralne aspekty posługi przełożonego domu zakonnego i proboszcza parafii zakonnej. Wybrane zagadnienia”, Warszawa, 23.11.2016 r.;
  - „Ochrona danych w kościelnych osobach prawnych” – cykl szkoleń (Marki, 14.03.2018 r.; Kraków, 24.11.2018 r.);
  - „Problematyka kanoniczno-pastoralna w posłudze przełożonego domu zakonnego i proboszcza parafii zakonnej”, Częstochowa, 04.11.2018 r.;
  - XX Sympozjum Naukowe „Prawo w edukacji i wychowaniu”, Przemyśl, 25-26.11.2022 r.,
  - referat: „Ks. Bronisław Markiewicz – jasne zasady wychowawcze w trudnej rzeczywistości prawnej Galicji”;
  - szkolenie online, 25-27.04.2023, wykład: „Czy zawsze karać? Kiedy i jak?”;
  - warsztaty „Szkolenie dla kuratorów sprawców przestępstw de sexto cum minore”, Kokotek, 18.05.2023 r.;
  - szkolenie dla zakonnych delegatów ds. ochrony dzieci i młodzieży, Warszawa, 21.02.2023 r.,
  - warsztat: „Reagowanie w sytuacjach kryzysowych okiem prawnika”;
  - warsztaty dla wyższych przełożonych zakonów męskich – referat: „Obowiązki przełożonych wyższych” (Licheń, 17.10.2023 r.);
  - warsztaty „Aktualne problemy instytutów życia konsekrowanego w aspekcie prawa kanonicznego i świeckiego”, Częstochowa, 24-25.10.2023 r.
- **Udział w zespołach eksperckich:** sędzia w Sądzie Metropolitalnym Warszawskim; członek Komisji Prawnej Konsulty Wyższych Przełożonych Zakonów Męskich w Polsce; doradca w procedurach prawnych w Kurii Warszawsko-Praskiej.
- **Działalność popularyzująca naukę:** cykl filmów „Prawo kanoniczne w pigułce” (28 odcinków na YouTube, 2022-2023); szkolenie „Proces o stwierdzenie nieważności małżeństwa – czym jest i jak przebiega?”, UKSW, 27.10.2022 r.; wywiad prasowy „Co wolno proboszczowi” („Idziemy”, 2023); wykład online „Małżeństwa mieszane w Kościele rzymskokatolickim” (YouTube, 13.07.2023); podcast „Proces cywilny i kościelny” („Seria podcastów Odbudujmy DOM”, 21.05.2024); wywiad „Czym jest rekurs i kto może go złożyć?” (Stacja7.pl).

IV. Dane naukometryczne

1. Liczba cytowań: 9 (bez autocytowań); 11 (z wyłączeniem zduplikowanych cytowań).
2. Indeks Hirscha: 2.
3. Sumaryczna punktacja ministerialna: 1145 (według „Bazy Wiedzy UKSW”).

V. Osiągnięcia dydaktyczne, organizacyjne i popularyzujące naukę

1. **Osiągnięcia dydaktyczne:** od 2016/2017 systematyczne prowadzenie wykładów, ćwiczeń, studiów podyplomowych i kursów dokształcających na Wydziale Prawa Kanonicznego UKSW; prowadzenie zajęć na innych uczelniach; medal „Komisji Edukacji Narodowej” (2022).

2. **Osiągnięcia organizacyjne:** senator UKSW (2020-2024, 2024-2028); rzecznik dyscyplinarny dla studentów UKSW (2016-2020); prodziekan ds. kształcenia i studenckich (2020-2024, 2024-2028); członek komisji wydziałowych; sekretarz redakcji „Ius Matrimoniale”.
3. **Osiągnięcia popularyzujące naukę:** cykl filmów na YouTube; udział w podcastach i wywiadach prasowych; otwarte szkolenia i wykłady online.

VI. Podsumowanie oceny dorobku naukowego i aktywności ks. dra Rafała Kamińskiego po uzyskaniu stopnia doktora nauk prawnych w zakresie prawa kanonicznego

Na zakończenie przeprowadzonej analizy chciałbym podkreślić kluczowe wnioski wynikające z oceny materiałów przedstawionych w ramach postępowania habilitacyjnego ks. dra Rafała Kamińskiego. Z pełnym poczuciem odpowiedzialności naukowej stwierdzam, co następuje:

- **Pozytywna ocena etapu kształcenia i przygotowania naukowego:** Habilitant przeszedł gruntowną i specjalistyczną edukację w dziedzinie prawa kanonicznego, zwieńczoną uzyskaniem stopnia doktora nauk prawnych, co potwierdzono załączonym dyplomem. Jego wykształcenie oraz kompetencje były podstawą powierzenia mu odpowiedzialnych zadań dydaktycznych i naukowych na Wydziale Prawa Kanonicznego UKSW.
- **Zróżnicowana działalność dydaktyczna i organizacyjna:** W trakcie zatrudnienia na Wydziale, Habilitant podejmował szerokie spektrum działań dydaktycznych oraz organizacyjnych, m.in. jako prodziekan ds. kształcenia i spraw studenckich. Jednocześnie z powodzeniem realizował zadania związane z zastosowaniem prawa kanonicznego w praktyce sądowniczej, pełniąc funkcję sędziego w Archidiecezji Warszawskiej.
- **Dorobek naukowy:** Habilitant zaprezentował dorobek naukowy, który oceniam jako istotny i wartościowy wkład w rozwój prawa kanonicznego. Szczególnie wyróżnia się jego monografia pt. *Narcyzm wrażliwy i jego wpływ na zdolność do zawarcia małżeństwa kanonicznego*, będąca głównym osiągnięciem naukowym. Praca ta charakteryzuje się szczegółową analizą oraz wprowadza nowe spojrzenie na badane zagadnienie, co stanowi znaczący wkład w rozwój tej specjalistycznej dziedziny nauki.
- **Rzetelność badawcza i krytyczna refleksja:** Wszystkie publikacje Habilitanta świadczą o jego sumienności badawczej i głębokim szacunku dla obranej dyscypliny naukowej. W każdej z prac wykazuje on zdolność do analizy problemów w sposób merytoryczny i krytyczny, jednocześnie wnosząc istotne novum do podejmowanych zagadnień.
- **Przygotowanie do samodzielnej pracy naukowej:** Na podstawie dotychczasowych osiągnięć Habilitanta, z pełnym przekonaniem mogę stwierdzić, że jest on doskonale przygotowany do prowadzenia dalszych badań naukowych jako samodzielny pracownik akademicki. Posiada zdolności organizacyjne, energię twórczą oraz wiedzę, które będą służyły nie tylko rozwojowi nauk kanonicznych w Polsce, ale także ich promocji na arenie międzynarodowej.

→ **Zasługi w popularyzacji nauki:** W swoim dorobku Habilitant łączy działalność badawczą z popularyzatorską, co czyni jego osiągnięcia jeszcze bardziej wartościowymi dla szerokiego kręgu odbiorców.

Reasumując, dorobek naukowy ks. dra Rafała Kamińskiego, obejmujący publikacje naukowe, działalność dydaktyczną oraz organizacyjną, spełnia wymagania określone w ustawie *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z dnia 20 lipca 2018 r.* Z tego względu rekomenduję Komisji Habilitacyjnej skierowanie wniosku do Rady Dyscypliny Wydziału Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie o podjęcie uchwały w sprawie nadania ks. dr. Rafałowi Kamińskiemu stopnia doktora habilitowanego nauk prawnych w zakresie prawa kanonicznego.

X Wiesław Krainicki